

Uns països singulars

Les vicissituds de la història han fet que no tots els països de parla catalana tinguin avui dia institucions de govern pròpies i hereves de les medievals. El cas més dramàtic és el de Catalunya Nord, però també ho són els de la Franja de Ponent i l'Alguer.

rona d'Aragó i, per tant, tenia el mateix tractament que els regnes de València o Aragó, tot i que no participava a les corts generals. Per aquesta raó, segons Sabaté, ni Sardenya ni l'Alguer no van desenvolupar una institució permanent semblant a la Diputació del General. L'Alguer i tota l'illa va passar a domini del Piemont el 1720 i posteriorment, ja al segle XIX, Sardenya es va integrar a l'estat italià. Avui dia, la màxima institució de govern de l'Alguer és l'ajuntament, al capdavant del qual hi ha l'anomenat síndic.

Generalitat aragonesa. Un altre cas singular el constitueix el territori de parla catalana que avui dia coneixem per Franja de Ponent, però que fins al segle XII fou dominat pels comtes catalans. Fou a partir d'aquell moment, com explica l'historiador Joaquim Montclús, que l'Aragó va començar a expandir-se cap a Catalunya i cap a Navarra, i es menjà, a poc a poc, el territori civil i l'eclesiàstic. "És un procés que comença al segle XII i que culmina el XX, amb la segregació de les parròquies de la diòcesi de Lleida", diu aquest historiador de Calaceit. Al segle XIII, coincidint amb la supressió de l'orde del Temple, que era molt poderós, sobretot a Miravet i a Montsó, els aragonesos van sentir-se forts i van començar a reclamar no només els territoris fronterers de la Franja, sinó també les terres de l'Ebre, fins que, un segle després, el rei Pere el Cerimoniós va posar-hi ordre i va fixar la frontera en el riu Algars. L'actual comarca del Baix Cinca va passar a l'Aragó al segle XVI, i a final d'aquell segle el rei Felip II va incorporar-hi també la Ribagorça. Per tot plegat, les quatre comarques de la Franja van passar a dependre de la Diputació General d'Aragó, una institució comparable a les generalitats valenciana i catalana i que, com aquestes, fou suprimida per Felip V a principi del segle XVIII.

A banda de la Franja de Ponent i de l'Alguer, hi ha més terres de parla catalana que també tenen una singularitat. És el cas del Carxe, una zona de Múrcia on es parla català. El Regne de Múrcia, de fet, va ser incorporat al Regne de València pel rei Jaume II el 1296 i repoblat amb catalans, tot i que

L'edifici històric de la delegació de la Generalitat a Perpinyà.

Enguany fa 350 anys del tractat dels Pirineus, un acord entre les monarquies francesa i espanyola que significà la segregació de les comarques nord-catalanes de Catalunya i la incorporació d'aquelles terres a l'estat francès. Per això, avui dia, a Perpinyà ja no hi ha una institució de govern genuïnament catalana, com la delegació de la Diputació del General que hi havia hagut segles enrere (vegeu la pàgina 15), sinó que Catalunya Nord és englobada dins l'administració francesa. Tanmateix, a Perpinyà hi ha una Casa de la Generalitat de Catalunya, que forma part de la xarxa de delegacions que el govern català, a través del Departament de la Vice-presidència, té repartides arreu del territori. Aquesta oficina, creada el febrer del 2003, té l'objectiu de dinamitzar les relacions institucionals entre la Catalunya del sud i la del nord, a més de cooperar en la promoció

econòmica i en la difusió de la cultura i la llengua catalanes.

Un cas semblant és el de l'Alguer, on avui també hi ha una representació de la Generalitat de Catalunya. Aquesta oficina col·labora amb l'Ajuntament de l'Alguer en la difusió i l'ensenyament de la variant algueresa de la llengua catalana en aquesta ciutat de l'illa de Sardenya. L'Alguer, de fet, fou un dia un territori administrat per la corona d'Aragó, a partir de l'ocupació i la repoblació catalana ordenades pel rei Pere el Cerimoniós el 1354. D'aleshores ençà, com explica Flocel Sabaté, catedràtic d'història medieval, a l'Alguer hi havia un representant del rei, que era el veguer, i un batlle que s'ocupava de les rendes reials, a més d'un govern municipal. Per damunt d'aquests hi havia el governador de tota l'illa de Sardenya, que en temps dels Àustries, ja al segle XVI, va convertir-se en virrei. Sardenya, de fet, era un regne de la co-

“A l’Alguer no en queda res, de la tradició política catalana”

Carles Secchi, diputat al Parlament de Sardenya, ex-síndic de l’Alguer, director de l’Obra Cultural de l’Alguer.

—Per quina raó Pere el Cerimoniós va decidir de repoblar l’Alguer amb catalans, al segle XIV?

—Pere el Cerimoniós va considerar que el control de la ciutat de l’Alguer era vital i estratègic i va decidir d’expulsar-ne la població sarda i genovesa i repoblar-la amb gent catalana que fos més fiable. La gent que no tenia residència algueresa no podia passar la nit a la ciutat. Les portes es tancaven i no s’obrien fins l’endemà. Aquesta situació es va mantenir fins el 1495, quan Ferran el Catòlic va permetre que pogués obtenir la ciutadania més gent.

—Què va significar per a l’Alguer restar sota domini de la corona catalano-aragonesa?

—Durant el domini català, la ciutat va rebre molts privilegis que l’afavorien. Era una ciutat reial, una més d’un total de setze que hi havia a Sardenya. Tenia un sol representant, anomenat síndic, que portava les peticions de la ciutat al parlament de Càller.

—Vós vau ser nomenat síndic de l’Alguer el 1994. Considereu que és una institució hereva d’aquell síndic?

—M’agrada dir que el síndic és una institució hereva de la medieval, però la veritat és que avui dia és una institució més moderna, que neix de la legislació italiana. De la tradició política catalana, no en queda res.

—Les institucions catalanes no han sobreviscut a l’Alguer. Com expliqueu que hi hagi sobreviscut la llengua?

—Després de la conquesta, la comunitat que va ocupar la ciutat era totalment catalana i va formar un nucli que tenia un seguit de privilegis. Això va enfortir el sentiment català, que es va mantenir fins i tot en temps dels Reis Catòlics, quan Sardenya va passar a la seva esfera. Això va implicar una substitució de la llengua catalana per la castellana a les institucions. Però el català sempre hi va mantenir el valor i el prestigi. Fins i tot la gent vinguda de l’interior de Sardenya durant les repoblacions del segle XVI van adoptar el català com a llengua pròpia.

UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

—Esteu satisfet de la manera com l’Alguer ha encaixat dins l’estat italià?

—Tot i ser l’estat d’Europa amb més diversitat lingüística, les institucions italianes, sobretot l’escola, han fet una pressió brutal fins a aconseguir una italianització total. A l’Alguer el sentiment identitari català és molt fluix, però, en canvi, estem orgullosos de parlar en català, encara que sigui dins el context italià. El català és una llengua amb prestigi a l’Alguer.

—La relació de l’Alguer amb la Generalitat de Catalunya és prou bona avui dia?

—Les relacions són molt episòdiques. No hi ha una estratègia, una política. La Generalitat no s’adona de la importància de l’Alguer dins els Països Catalans. Crec que l’existència de l’Alguer és una cosa que fa més gran els Països Catalans. Caldria una consideració i un respecte més fort, sobretot pels moviments que lluiten per defensar aquest patrimoni. A l’Alguer no és el municipi, sinó les entitats culturals que creuen en això i hi posen diners. El futur de l’Alguer és a les mans dels algueresos, però tenim necessitat de relacionar-nos amb la resta de les terres catalanes.

posteriorment fou retornat a la corona de Castella. La denominació de Regne de Múrcia va perdurar fins el 1833.

Una singularitat especial la constitueix la Vall d’Aran, un territori que, tot i formar part de Catalunya, té un origen cultural i lingüístic occità. De fet, la Vall d’Aran és l’únic territori d’Occitània que restà a les mans del

casal de Barcelona després d’haver estat derrotat i mort el rei Pere el Catòlic, a la batalla de Muret, l’any 1213. Ja des de temps medievals, l’Aran tenia un síndic o president i comptava també amb furs propis. Al segle XX, tant l’Estatut de Catalunya del 1932 com el del 1979 van reconèixer la particularitat aranesa. Avui dia, la màxima

institució de govern de la Vall d’Aran és el síndic d’Aran, creada el 1990. El síndic convoca i presideix el Consell General de la Vall d’Aran (en aranès, Conselh Generau dera Val d’Aran); és tracta, doncs, de dues institucions hereves del llegat històric aranès.

Xevi Camprubi